

5

Als we uit het oog verliezen dat we het van Gods genade moeten hebben, kunnen ook wij 'weggekapt' worden.

6

Gelukkige Israëliërs

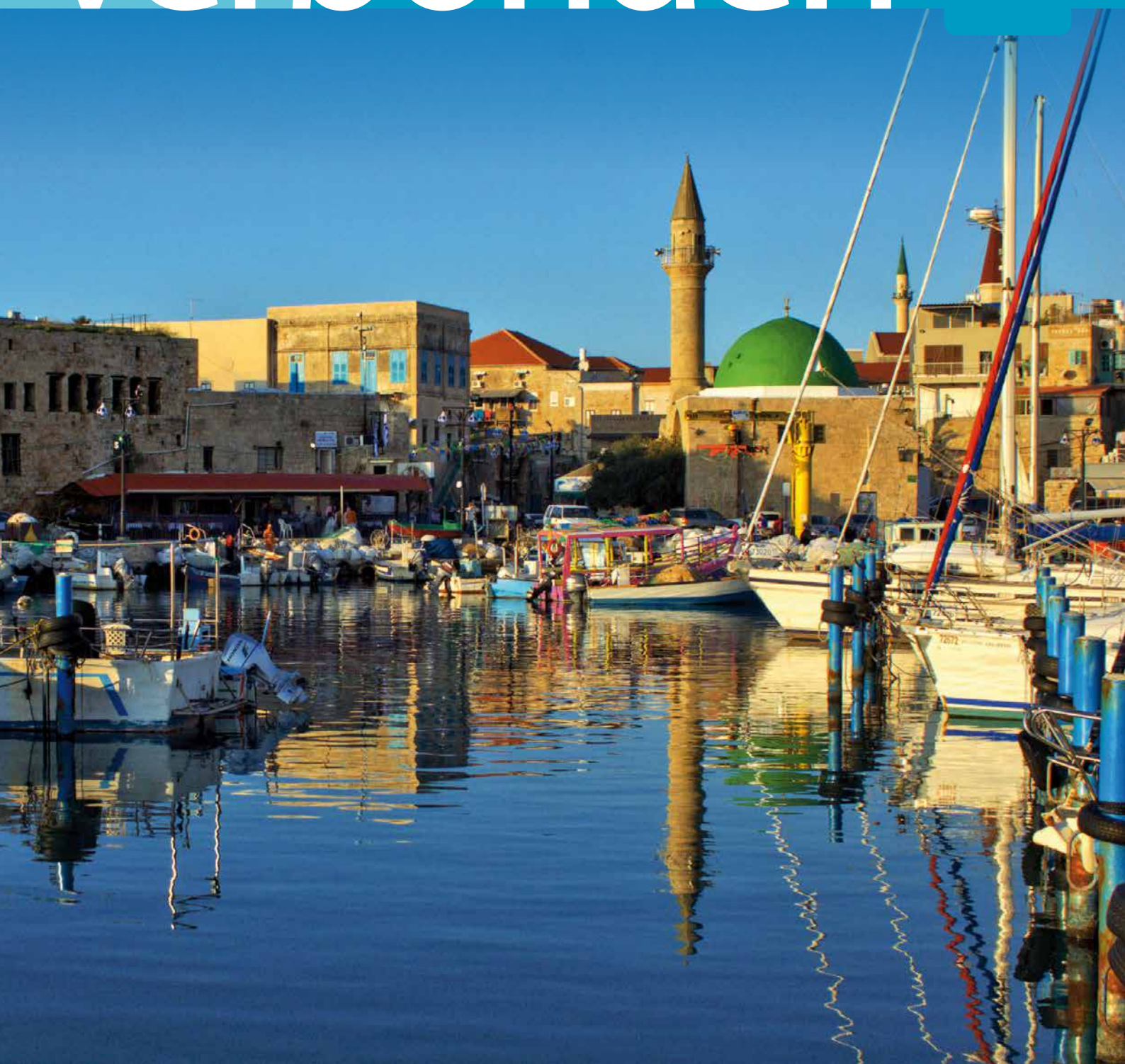
9

Is de landbelofte 'opgezogen' in de komst van Jezus als de Messias?

jaargang 61 • nummer 2 • mei 2017

Israël
magazine
.....

verbonden

Politiek of religieus probleem?	3
Calvijn en Israël	4
Gelukkige Israëliërs	6
Jezus in het <i>Israel Museum</i>	7
Het ja van God	8
Centrum voor Israëlstudies benoemt toeruster	10
Gecompleteerde Joden	11
Hoogtepunten in het Heilige Land	12
Personalia	12

Verbonden is een uitgave van het deputaatschap Kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Bij de foto op de voorpagina:

De Kanaänitische havenstad Akko werd bij de komst van de Israëlieten aan de stam Aser toegewezen. Aser kreeg een zeer vruchtbaar gebied in West Galilea aan de kust van de Middellandse zee, zoals Jakob profeteerde: 'zijn brood zal overvloedig zijn, en hij zal koninklijke lekkernijen leveren' (Gen. 49:20). Aser heeft de stad nooit kunnen veroveren. Zelfs in de bloeitijd van Israël heeft koning Salomo de stad en de omgeving afgestaan aan het Fenicische Tyrus. De Feniciërs waren zeevaarders en stelden groot belang in het bezit van de goed beschutte haven. In de huidige stad, waar veel Arabieren wonen, treffen we nog veel overblijfsels aan van de christelijke tijd, zoals de ondergrondse Kruisvaardersstad. Daarnaast klinkt van de moskeeën de oproep tot gebed.

Kennis van God is kennis van het leven met God. Israëls religieuze bestaan wordt gevormd door drie innerlijke houdingen:
 – de verbintenis met de levende God
 – de verbintenis met de Thora waarin zijn stem gehoord kan worden
 – de verbintenis met zijn zorg zoals die in de geboden tot uitdrukking komt.

(Abraham Joshua Heschel in *God zoekt de mens*)

colofon

Commissie van redactie: drs. L. van Dalen, dr. C.M. van Driel, ds. D.J.K.G. Ruiter
Eindredacteur: dr. C.M. van Driel, e-mail: cmvdriel@solcon.nl, tel.: (0318) 701560
Website: www.kerkenisrael.nl
Contact deputaten Kerk en Israël: e-mail: info@kerkenisrael.nl
Administratieadres: Landelijk kerkelijk bureau van de Chr. Geref. Kerken, Ghandistraat 2, 3902 KD Veenendaal, Postbus 334, 3900 AH Veenendaal, tel.: (0318) 582350, fax (0318) 582351, e-mail: info@cgk.nl

Penningmeester: P.A.J. Pruijssers, e-mail: penningmeester@kerkenisrael.nl, tel.: (0416) 85 12 96
 Bankrekeningnummer: NL19 INGB 0000 3652 71, t.n.v. Dep. Kerk & Israël Chr. Geref. Kerken te Veenendaal
 Voor legaten en schenkingen kunt u contact opnemen met de penningmeester, hij geeft ook gaarne informatie over diverse aan te bevelen projecten.

Lieuwejan van Dalen

Politiek of religieus probleem?

De ogen van de wereld zijn vaak gericht op de staat Israël. Daar lopen de spanningen tussen Joden en Palestijnen soms hoog op. De steeds terugkomende vraag is: wie mag waar wonen? Sinds 1948 zijn er enkele 'adem Pauzes' geweest, maar de onrust houdt aan. Een politieke oplossing lijkt ver te zoeken. De internationale gemeenschap stuurt al decennia lang aan op een 'twee-staten-oplossing'. De vraag is of die er ooit gaat komen.

Verkeerde voorlichting

Landkaartjes als deze zijn overal op internet te vinden. Ze lijken objectieve informatie te geven over het 'landverlies' aan Palestijnse kant. Maar wie de geschiedenis kent, weet wel beter! In 1947 stond Palestina onder Brits bestuur. Het 'Palestijnse land' was dus geen eigendom van de Palestijnen (een naam

die overigens pas sinds de jaren zestig in zwang is, omdat de Arabieren zich toen zo gingen noemen). Er werd een verdelingsplan opgesteld dat uitging van twee staten. Dat plan werd door de Verenigde Naties aanvaard. Het heeft echter alleen op papier bestaan, omdat de Arabieren het verwierpen. Zij wilden het land niet met de Joden delen. Waar de Joden 'land voor vrede' voorstelden, startten de Arabieren een geweldsgolf die uitmondde in het vertrek van de Britten en de Onafhankelijkheidsoorlog. Na de stichting van de staat Israël in 1948 is er in de periode 1949-1967 ook geen sprake geweest van Palestijns land. Na de Onafhankelijkheidsoorlog bezette Egypte de Gazastrook en Jordanië delen van Judea en Samaria, de Westelijke Jordaanoever. Deze landen waren geen moment bereid om een onafhankelijke Palestijnse staat toe te laten in deze gebieden.

Loze kreet?

Na de oorlog van 1967 kreeg Israël de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever in handen. Sindsdien zijn het keer op keer de Palestijnen geweest die hun doelstelling – 'Israël van de kaart vegen' – met geweld willen realiseren. Toen Israël zich uit de Gazastrook terugtrok, veranderde dit gebied in een terroristische stadsstaat. Hamas zwaait er de scepter en de Palestijn-

se bevolking lijdt er zwaar onder. Is er één Palestijnse partij die de staat Israël erkent? 'Land voor vrede' lijkt een loze kreet. Het voorbeeld van Gaza doet vermoeden dat Israëls terugtrekking uit de zogenaamde 'bezette gebieden' tot meer geweld zal leiden, niet minder. Zo blijft het bestaansrecht van Israël onder druk staan.

Religieus probleem

De internationale gemeenschap ziet de situatie in Israël als een politiek probleem en zoekt naar een politieke oplossing. In het Israëlisch-Palestijns conflict is een heel cluster van factoren verknoot geraakt. Maar is het probleem ten diepste niet religieus? Ik bedoel dit: de overgrote meerderheid van de Palestijnse bevolking is moslim. Een van de kerngedachten van de islam is de eeuwige claim op gebieden die de islam ooit heeft veroverd. Radicale moslims claimen dus ook Spanje en de Balkan. Het 'naakte bestaan' van de staat Israël in het hart van het Midden-Oosten is voor veel moslims een extreme belediging van hun godsdienst. Dat is het probleem: Israël mag niet bestaan omdat het een niet-islamitisch land is. Vind daar maar eens een politieke oplossing voor. <

Het Parochet

De Thora wordt in de synagoge vanuit een perkamentenrol gelezen. Daarnaast worden de boeken Ruth, Hooglied, Prediker, Klaagliederen en Esther op *megillot*, rollen, geschreven en zo worden ze nog in de eredienst gebruikt. Het zijn de feestrollen. De *megilla* (enkelvoud) op de foto is de rol Esther. Deze rol wordt op het Poerimfeest gelezen. Esther ontmaskert, als koningin naast de Perzische koning Ahasveros, de Jodenhater Haman en voorkomt zo de moord op Joden in het Perzische rijk.

Joodse symbolen

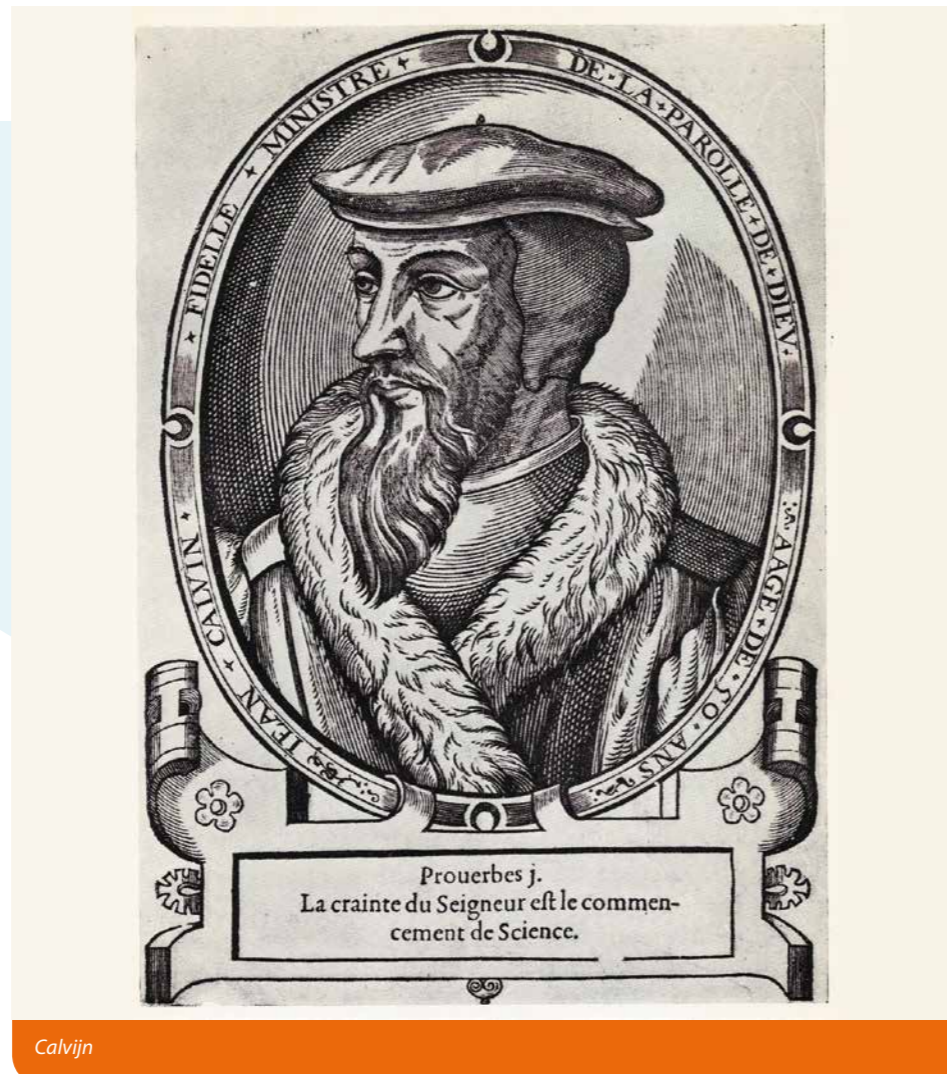
Calvijn en Israël

Op welke manier verhoudt Calvijn zich ten opzichte van Israël en het Joodse volk? In deze vraag van het deputaatschap valt direct het onderscheid tussen Israël en het Joodse volk op. 500 jaar geleden zou Calvijn dat onderscheid niet gemaakt hebben.

Onlangs verzocht het deputaatschap Kerk en Israël van de Christelijke Gereformeerde Kerken mij tijdens één van hun bezinningsdagen in te gaan op de kijk van Calvijn op Israël en het Joodse volk. Wij denken bij Israël niet alleen aan het Joodse volk, maar ook aan het land dat de Joden als hun land beschouwen en aan de staat Israël. Dat speelt bij Calvijn geen rol. Hij heeft het over Joden, het Joodse volk, Israël en het Israëlitische volk. Het zijn allemaal aanduidingen voor Joden uit de tijd van het Oude en het Nieuwe Testament, maar ook die uit Calvijns eigen tijd horen erbij, omdat ze allen van Abraham afstammen.

Grenzen verlegd

Calvijn kan nauwelijks Joden ontmoet hebben omdat ze al verscheidene jaren niet meer in Zwitserland en veel andere Europese landen leefden. Wellicht kwam hij in 1535 in Ferrara Joden tegen die uit Spanje en Portugal afkomstig waren of ontmoette hij Joden tijdens zijn verblijf in Straatsburg (1538-1541). De Joden hadden geen eigen land meer. Wolfgang Capito, predikant in Straatsburg, was destijds één van de weinigen die verwachtte dat zij terug zouden keren naar Palestina. Dat zou volgens hem gebeuren als ze zich tot God en zijn Messias bekeerd hadden. In het beloofde land zouden ze dan een periode

Calvijn

van grote zegen beleven voordat Christus terug zou komen. Die verwachting speelt bij Calvijn geen rol. Hij heeft het wel over Kanaän als teken van Gods genade waar de Joden God zouden kunnen dienen. Maar als sinds de komst van Christus de grenzen verlegd zijn en God niet alleen de God van Israël, maar ook de God van de volken wil zijn, omvat het beloofde land heel de wereld die door Christus vernieuwd zal worden. Het dienen van God is

sinds de komst van Christus niet meer aan een bepaald land of heiligdom gebonden.

Discussie met een Jood

Als het gaat over Calvijn en de Joden wordt vaak verwezen naar een discussie die hij met een Jood gevoerd zou hebben. We zouden daarvan een verslag vinden in een manuscript dat Beza na het overlijden van Calvijn in diens archief vond. Beza publiceerde dat in 1575, zonder te weten

waarop de inhoud precies betrekking had. Calvijn had er geen toelichting bij geschreven. We weten nog maar sinds kort dat het manuscript 23 van de 53 vragen bevat die een middeleeuwse Joodse exegeet hier en daar stelde in de Hebreeuwse vertaling van het Mattheüsevangelie. De exegeet wilde Joodse volksenoten toerusten voor een discussie met christenen. Calvijn gaf op elk van die 23 bezwaren tegen het evangelie een kort antwoord en voegde er nog een korte toelichting aan toe. Calvijn dacht zelf op die manier christenen te kunnen toerusten voor een discussie met Joden. Maar hij heeft het manuscript niet gepubliceerd. Misschien was hij niet overtuigd van het nut daarvan. In ieder geval is het manuscript, anders dan menigeen denkt, van zeer geringe betekenis voor zijn visie op de Joden. Als we weten willen hoe hij over hen dacht, moeten we ons richten op heel zijn oeuvre. Uit allerlei opmerkingen, vooral bij de uitleg van de Bijbel, kunnen we proberen af te leiden wat voor visie hij op de relatie van Joden en christenen had.

Vervanging?

Calvijn merkt in zijn geschriften, vooral in zijn preken, nogal eens op dat we als christenen de plaats van de Joden hebben ingenomen. We doen er niet goed aan als we daaruit af willen leiden dat de kerk de plaats van Israël heeft ingenomen. Dat is beslist niet het geval. Wij hebben het over Kerk en Israël. Maar dat komt niet overeen met de visie van Calvijn. Er is voor hem maar één volk van God. Dat is van oorsprong het Joodse volk als nageslacht van Abraham. Het is bijzonder dat wij (heidenen) dank zij Jezus Christus ook bij dat volk horen mogen. Dit is in overeenstem-

ming met het Oude Testament waar God zegt dat Hij in Abraham alle geslachten van de aarde zal zegenen. En in het Oude Testament wordt voortdurend gesproken over de volken die zich bij Israël zullen voegen en samen de God van Israël als hun God en Vader zullen beschouwen. Als Calvijn in een preek opmerkt dat we als christenen de plaats van de Joden ingenomen hebben, heeft dat te maken met het beeld dat Paulus in Romeinen 11 gebruikt als hij het over Joden en heidenen heeft. Takken zijn van de edele olijfboom afgebroken en takken van de wilde olijfboom zijn op de edele olijfboom geënt. Door de val van de Joden, schrijft Paulus, is het heil tot de heidenen gekomen. Het een heeft met het ander te maken. Daarom merkt Calvijn meer dan eens op dat christenen de plaats van de Joden hebben ingenomen. In zijn uitleg van Romeinen 11 stelt hij echter duidelijk dat er wel takken van de olijfboom zijn afgebroken, maar dat niet de hele boom is omgehouden. Als christenen bestaan we niet op onszelf. We zijn in ons geloof met Jezus Christus verbonden en zo horen we bij dat ene volk van God dat uit Joden en

‘Als Calvijn opmerkt dat we als christenen de plaats van de Joden hebben ingenomen, voegt hij eraan toe dat we daarvan moeten schrikken’

Beza

tot geloof gekomen heidenen bestaat. Als Calvijn in een preek opmerkt dat we als christenen de plaats van de Joden hebben ingenomen voegt hij er meer dan eens aan toe dat we daarvan moeten schrikken. Er is immers overeenkomstig wat Paulus in Romeinen 11 schrijft geen enkele reden voor hoogmoed, maar alle reden voor het vrezen van God. We moeten het van Gods genade hebben. Als we dat uit het oog verliezen kunnen ook wij ‘weggekapt worden’. Hij voegt er soms ook nog aan toe dat het belangrijk is te beseffen dat we het evangelie aan de Joden te danken hebben. In dat verband citeert hij Jezus die zei: Het heil is uit de Joden (Joh. 4:22) en noemt hij verder ook teksten uit het Oude Testament (bv. Jes. 2:3, Mich. 4:2 en Ps. 110:2).

De theoloog en schrijver Andries Knevel is als radio- en televisiepresentator werkzaam bij de Evangelische Omroep

Andries Knevel

Gelukkige Israëliërs

De bevolking van Israël behoort tot de gelukkigste mensen ter wereld.

Afgelopen maand maart werd de jaarlijkse ranglijst weer bekend gemaakt, waar Nederland op plaats 6 staat en Israël op plaats 11.

Het gaat dan om kwaliteit van de zorg, van het onderwijs, de verhouding arm- rijk, vrijgevigheid, sociale cohesie, levensverwachting, bbp, en de mate van corruptie.

De bevolking van Nederland is dus bijna even gelukkig als de bevolking van Israël, (waarbij mij niet helder werd of daartoe ook de Israëliëse arabieren worden gerekend).

De hoge positie van Israël verbaast me al jaren.

Je leeft in een land, waar regelmatig aanslagen plaatsvinden.

Je leeft in een land, omringd door vijandige machten die als heimelijke of openlijke doelstelling hebben om jouw land te vernietigen. Je leeft in een land, met aan de noordgrens 100.000 raketten in handen van Hezbollah, en je leeft in een land waar Iran zijn atoomkoppen ooit op zal richten.

Je leeft in een land waarin je je nu veilig voelt, maar waarin je je toch iedere dag zal afvragen hoe het je kinderen en kleinkinderen zal vergaan.

Ooit besprak ik deze thematiek met psycholoog en oud-journalist Joop Meijers.

En mijn vraag was hoe Israëliërs onder deze immense druk en in deze onzekerheid kunnen leven.

Het antwoord was lang en gecompliceerd, maar het kwam erop neer dat de bevolking een overlevingsmechanisme heeft ontwikkeld waardoor men een zekere immuniteit heeft ontwikkeld voor slecht nieuws, maar ook voor een onzekere toekomstverwachting. Dat was een logisch antwoord; maar hij vertelde ook dat er onder de oppervlakte veel angst en onzekerheid heerst. En ook dat begrijp ik.

Gelukkig onder bedreigende omstandigheden en een onzekere toekomst. Ik gun het de bevolking van Israël.

Ik gun het ze ook, dat ze hun vertrouwen op de toekomst mogen ontleen aan hun geloof in de God van Israël.

Maar dat vertelde het onderzoek niet <

Toekomst van Israël

Meer dan eens wordt gezegd dat Calvijn geen oog zou hebben voor de toekomst van Israël. Als bewijs wordt bijvoorbeeld opgemerkt dat hij Paulus' uitspraak over het behoud van geheel Israël in Romeinen 11:26 vergeestelijkt. Hij betreft namelijk 'geheel Israël' op het geestelijke Israël dat bestaat uit Joden en heidenen die in Jezus Christus geloven.

We menen dat Paulus met 'geheel Israël' hetzelfde bedoelt als de volheid van Israël (vs. 12). Desondanks doet Calvijn met zijn uitleg van 'geheel Israël' niets af van het behoud van Israël zoals de Here God dat voor ogen staat. Calvijn zegt namelijk dat die twee teksten, die Paulus uit Jesaja en Jeremia aanhaalt als bewijs voor het behoud van geheel Israël, betrekking hebben op de Joden en de verzoening van hun zonden door Jezus Christus. En wij, voegt hij eraan toe, mogen daar als 'heidene' ook deel aan hebben.

Het is volgens Calvijn met de betrokkenheid van de heidenen bij de Joden anders gegaan dan beloofd wordt in Zacharia 8:23. In die tekst wordt gezegd dat heidenen zich bij de Joden zullen voegen met de woorden: 'Wij willen met u gaan, want wij hebben gehoord dat God met u is.' De roeping van de heidenen is anders verlopen, zegt Calvijn. Namelijk zoals Paulus dat beschrijft in Romeinen 11. Takken van de edele olijfbom zijn afgebroken en takken van de wilde olijfbom zijn geplant in de heilige wortel. Maar, zegt Calvijn, ten slotte zal God ook de afgevalle Joden weer tot leven brengen als Hij hen ent in de oorspronkelijke wortel, zodat het Israël van God uit alle hoeken van de wereld bijeengebracht en gered zal worden.

Voorgoed verbonden

Zijn we er als predikanten en gemeenteleden van doordrongen dat we het Oude en het Nieuwe Testament aan de Joden te danken hebben? Beseffen we dat het Nieuwe Testament ons naar het Oude Testament verwijst, niet alleen omdat het Oude Testament getuigt van Jezus Christus, maar ook omdat het Oude Testament ons onderricht geeft in een leven met de God van Israël die in Jezus Christus ook onze God en Vader zijn wil? Wordt in elke kerkdienst een gedeelte uit het Oude Testament gelezen? <

Dr. W. de Greef is emeritus predikant in de Protestantse Kerk. Hij is specialist op het terrein van de geschiedenis van de Reformatie. Hij publiceerde onder meer *Calvijn over Joden en christenen in de context van de late Middeleeuwen*, Delft 2012.

Jezus in het Israel Museum

Het Israel Museum is een begrip, het is Israëls nationaal museum. Als daar een expositie is over Jezus in Joodse kunst word je heel nieuwsgierig. Waar komt Jezus in Joodse kunst voor? Wat geeft het Museum weer, en hoe? Wie komen er kijken?

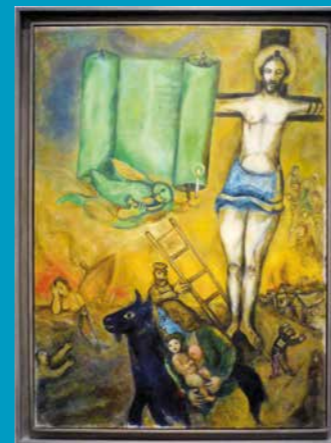

Christ before His Judges van Maurycy Gottlieb. Jezus is 'Joods' afgebeeld met gebedsmantel en bedekt hoofd.

De expositie *Behold the Man: Jesus in Israeli Art* duurde – vast niet toevallig – van kort voor Kerst tot net na Pasen. Deze omvatte 150 kunstwerken van zo'n 40 kunstenaars. Wie er nu nog wat van wil zien is aangewezen op de gelijknamige publicatie van de curator van de expositie, Amitai Mendelsohn.

De titel *Behold the Man* – 'Zie de Mens' – komt uit Johannes 19:5. Maar ze haakt ook aan bij het feit dat in Joodse literatuur over Jezus wel wordt gesproken als 'that man': om zijn naam maar niet te noemen.

De naam van Jezus was voor de meeste Joden taboe, en is dat voor een deel nu nog. Maar deze expositie is er dan toch maar en zij trekt veel belangstelling, ook van religieuze Joden. Daarin weerspiegelt zich een bredere ontwikkeling, die al lang gaande is. Meer en meer willen Joden Jezus zien – wie Hij was.

De gele kruisiging van Chagall. Jezus met gebedsmantel.

Verloren zoon

De subtitel *Jesus in Israeli Art* – 'Jezus in Israëliëse kunst' – is daarbij veelzeggend: het gaat om het beeld van Jezus in de eigen kunst. De aanduiding *Israeli* lijkt niet te kloppen (er zijn ook werken van niet-Israëliëse Joden) maar is toch wel bewust gekozen. De terugkeer naar het Land Israël leidde tot andere manieren om naar Jezus te kijken.

Shany Littman schreef in het dagblad *HaAretz* over de expositie onder de titel 'How Jewish artists reclaimed Jesus as their own'. Zij citeert Haim Be'er, die over Jezus zei: 'When we came home, he too was brought back, legitimized.' 'In Europa was het moeilijk voor de Joden om zich bezig te houden met Jezus, vanwege de pogroms en het stoken van de kerk, die de schuld van de moord op hem bij de Joden legde. Maar toen zij eenmaal hier in Israël waren, besloten ze de verloren zoon terug te halen. Hij is van het kruis gehaald en in een gebedsmantel gewikkeld.'

Kruis

De gebedsmantel vind je inderdaad in de beeldende kunst terug – maar zeker ook het kruis. Dat is dan vaak verbonden met het collectieve of persoonlijke lijden van Joden. Zie bv. hoe de 'Gele Kruisiging' van Marc Chagall Jezus weergeeft met een gebedsmantel om de heupen en in een context van Joods lijden. Moshe Castel

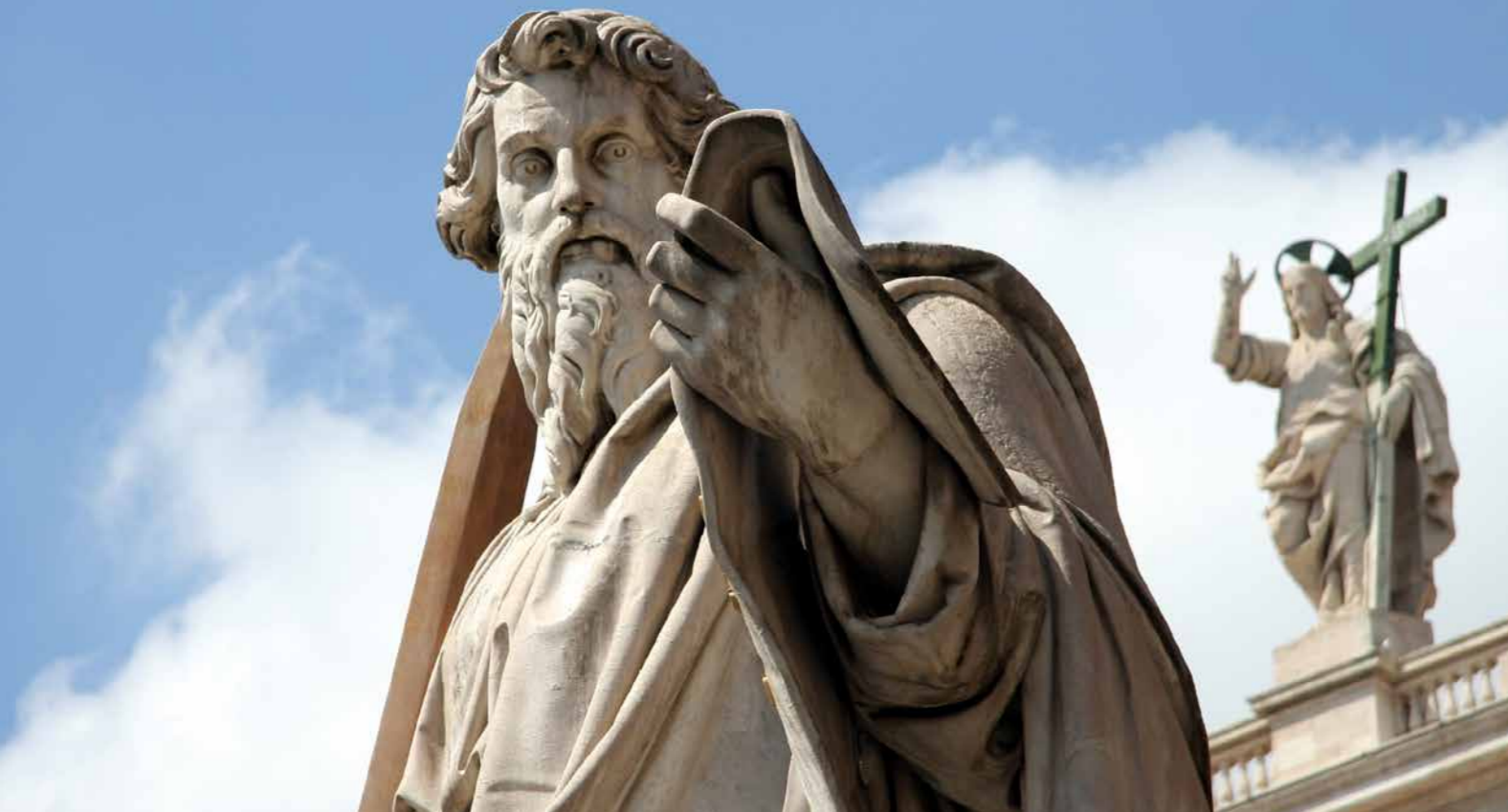
schilderde een zelfportret als gekruisigde, als diepste uitdrukking van lijden.

Een heel andere connectie zien we in hoe Reuven Rubin Jezus schilderde in de wereld van de pioniers van het Zionisme, waarbij de notie van wederopstanding een rol speelt. Intrigerend is ook een foto van Adi Nes, met Joodse soldaten in de opstelling van Da Vinci's bekende 'Laatste Avondmaal'. Zo zijn er veel thema's en verbindingen.

Bij de expositie trof ik een Joodse vriend, met wie ik na de bezichtiging nog een poosje doorpraatte. Beiden waren we zeer onder de indruk. We hadden heel wat te bespreken. We zijn er allebei nog niet klaar mee... <

Op onze website staat een uitgebreidere versie van dit artikel, zie: www.kerkenisrael.nl/Behold-the-Man. Daarin vindt u ook verwijzingen naar meer informatie.

Paulus op de St. Pieter in Rome

Het ja van God

Was de apostel Paulus wel betrouwbaar? Dat vragen christenen in Korinthe zich af. Hij had beloofd naar Korinthe te komen, maar hij kwam niet. Paulus wijst hen op zijn betrouwbare verkondiging van de Heer Jezus Christus, waardoor zij het heil hebben ontvangen. Jezus is de garantie van de betrouwbaarheid van al Gods beloften. Maar is Jezus daarmee ook de inlossing en vervulling van al Gods beloften? Of staan er nog beloften open?

In Korinthe kijken christenen met gemengde gevoelens naar de apostel Paulus. Een punt van kritiek is dat Paulus beloofd had naar Korinthe te komen, maar niet

kwam. Ja, hij had medewerkers gezonden. Hij had brieven gestuurd, kritische brieven, waarin hij schreef dat de Korinthiërs volgens hem een 'vleselijk' en geen 'geestelijk' leven leidden. Ze volgden wereldse maatstaven, en niet die van de Heilige Geest.

Een belovende apostel

Maar zelf loste hij zijn belofte om te komen niet in. Is hijzelf niet 'vleselijk'? Leeft hij zelf niet naar wereldse maatstaven? Als Paulus hoort wat er allemaal over hem wordt gezegd, raakt het hem diep dat er getwijfeld wordt aan zijn apostelschap. In het geding is de vraag of hij lichtvaardig heeft gehandeld door het voornemen uit te spreken

naar Korinthe te gaan en er later toch van af te zien. Is hij onbetrouwbaar? Paulus erkent dat hij beloofde te komen. Hij zag hier echter van af omdat zijn vorige bezoek aan de gemeente zo gespannen was verlopen. Een nieuw bezoek zou niet opbouwend zijn. Hij nam niet zomaar een beslissing, maar zegt in vers 23: om u te sparen ben ik niet meer naar Korinthe gegaan. Er was geen sprake van lichtvaardigheid. Paulus was niet bezig 'vleselijk' te leven volgens wereldse maatstaven. Met woorden die aan een eed doen denken zegt hij: bij de trouw van God, als ik iets zeg is het niet tegelijk ja en nee. Mijn woorden zijn betrouwbaar. En Paulus 'bewijst' dat door de Korinthiërs eraan te herinneren dat hij hen de Zoon van God gepredikt heeft. En die prediking was de Korinthiërs tot heil geworden. Dat was geen ja-en-nee prediking, maar een ondubbelzinnig ja!, waarop de gemeente blijmoedig amen heeft gezegd. En zo was alles 'tot eer van God door ons'.

Een betrouwbare God

Ter verdediging brengt Paulus vervolgens in aangrijpende woorden de betrouw-

2 Korinthe 1:20 (vert. NBG 1951)

Want hoevele beloften Gods er ook zijn, in Hem is het: Ja; daarom is ook door Hem het: Amen, tot eer van God door ons.

den geen slagen in de lucht zijn. Tegelijk is er door Jezus' weg en werk en door de gave van de Geest (vers 21, 22) de zekerheid gekomen (het amen) in het leven van de gemeente. Deze onwankelbare trouw van God drijft Paulus in zijn apostelschap om in al zijn woorden en daden een apostel te zijn die staat voor betrouwbaarheid en ondubbelzinnigheid.

Onvervulde beloften

Nu lijken de verschillende vertalingen die ik aanhaalde te suggereren dat volgens vers 20 elk beloftewoord uit het Oude Testament ten einde is, omdat de Here Jezus Christus is gekomen. Concreet: van een nog open staande landbelofte voor Israël zou dan geen sprake meer kunnen zijn, ook al belooft God Abrahams nakomelingen het land als een 'eeuwig bezit' (Gen. 17:8). En dat geldt ook voor andere beloften, zoals het vrede-rijck waar Jesaja 2 van spreekt. Alle beloften zijn immers ingelost, als het ware 'opgezogen' in de komst van Jezus als de Messias.

Maar hiermee wordt geen recht gedaan aan de tendens van dit hoofdstuk. Jezus is de ultieme garant van Gods trouw aan zijn beloften, maar Hij is niet de inhoud van al die beloften. Daar gaat het Paulus ook niet om. De spits van zijn betoog is niet: er zijn geen beloften meer te vervullen, maar: je kunt op elke belofte van God aan. Zie Jezus!

Landbelofte?

Hoe het dan zit met die landbelofte? Die moeilijke vraag is alleen op grond van 2 Korinthe 1 niet te beantwoorden. Maar dit hoofdstuk haalt zeker niet onderuit wat deputaten 'Kerk en Israël' in hun visiedocument *Voorgoed Verbonden* hebben gezegd, dat zij in de terugkeer van het volk Israël in 1948 naar het land 'voorzichtig iets ... bespeuren van een bewijs van Gods trouw en een teken van hoop.' (pag. 25). <

Is de landbelofte 'opgezogen' in de komst van Jezus als de Messias?

gesproken. Dat is opmerkelijk, omdat de tekst enkel spreekt van een 'ja', een bevestiging, een positieve onderstreping.

Waar moeten we aan denken bij de woorden 'hoevele beloften van God er ook zijn...'? Waarschijnlijk aan het gehele Oude Testament. Hoewel in de Hebreeuwse grondtekst van het Oude Testament het begrip 'belofte' niet voorkomt, is het in Paulus' tijd een algemeen gebruikt begrip dat te vergelijken is met de uitdrukking 'woord van God'. Paulus wil aangeven dat de doorbraak van Gods heil in de Here Jezus Christus al is aangekondigd in het Oude Testament. Jezus' komst en optreden zijn de bevestiging (het 'ja') van Gods trouw aan zijn woorden. Op overtuigende wijze is in Jezus gebleken dat Gods woor-

Ruïnes van het oude Korinthe

Gespreksvragen:

1. Hebben de Korinthiërs een punt als zij Paulus verwijten zich lichtvaardig iets te hebben voorgenomen?
2. Lees eens verschillende vertalingen van vers 20 en probeer in te vullen tot welke gedachten die vertalingen u brengen.
3. Is het een juiste conclusie in deze Schriftstudie dat Jezus op grond van vers 20 wel de ultieme garantie is van Gods trouw aan zijn beloften, maar niet de volledige inhoud van al Gods beloften?

Centrum voor Israëlstudies benoemt toeruster

Het Centrum voor Israëlstudies (CIS) heeft onlangs Tjerk Visser (39) benoemd als toeruster voor het werk in Nederland. Waarom is deze nieuwe functie gecreëerd en wat gaat Visser doen?

‘Als het om Israël gaat’, legt directeur Michael Mulder uit, ‘merken we in veel gemeenten een stuk verlegenheid. Enerzijds is er verbondenheid, anderzijds zien we dat de situatie waarin het Joodse volk leeft complex is. Het ontbreekt ons vaak aan goede handvatten om gestalte te geven aan de verbondenheid. Door de nieuw benoemde toeruster willen we gemeenten daarbij helpen, op een eigentijdse en relevante manier. We hopen met de inzet van Tjerk Visser ook een jongere generatie te bereiken met de boodschap die het CIS al sinds de oprichting in 2002 uitdraagt.

Motivatie

Zou u, Tjerk Visser, iets over u zelf kunnen vertellen?

‘Ik heb ruime ervaring in het onderwijs. Daarnaast ben ik bijna vijf jaar toeruster geweest in de Presbyteriaanse Kerk van Noord-Malawi, namens de Gereformeerde Zendingbond (GZB). Naast mijn werk als docent ben ik parttime werkzaam voor het CIS.’

Wat is uw motivatie om toeruster te worden?

‘Graag wil ik de betekenis van de verbondenheid met Israël onder de aandacht te brengen. Als zendeling spreekt deze nieuwe functie mij nog meer aan, omdat het je brengt naar de oorsprong van waaruit God de hele wereld op het oog had met Zijn missie. Het Joodse volk blijft Gods oogappel, geroepen om hoop en licht te

zijn voor de volken. Dat zal ook in vervulling gaan, zo heeft God het beloofd, zelfs al weten we niet hoe.’

Betrokkenheid verbreden

Het CIS wil graag de bezinning en betrokkenheid op Israël verbreden. Hoe wil het CIS hieraan gestalte geven?

‘Als kenniscentrum hebben we de taak om publicaties te blijven uitgeven waarin de vertaalslag wordt gemaakt van wat we leren door te luisteren naar onder andere het Joodse volk. Behalve met de boekjes voor theologische toerusting en Bijbelstudies willen we ons nog meer focussen op materiaal dat toegankelijk is voor de gemeente, met name jongeren. Hierbij denken we aan het schrijven van een lesbrieven voor scholen, met daarbij een documentaire. Of met een fraai vormgegeven glossy. Daarmee hebben we de kans om zichtbaar te zijn in gezinnen.’

Projecten

Het CIS stimuleert ook diaconaal werk.

Krijgt u daar ook een rol in?

‘Namens het CIS ben ik beschikbaar voor voorlichting over onder meer de diaconale presentie in Israël. We willen gemeenten

Tjerk Visser

actief benaderen om de verbondenheid met Israël zichtbaar te maken door middel van het steunen van een diaconaal project. Dit zal de betrokkenheid zeker verhogen. We hebben hier prachtige voorbeelden van. Daarnaast willen we de kerken helpen in hun opdracht om te dienen en om te zien naar Gods verbondsvolk en de volken er omheen. Er zijn diverse diaconale projecten in Israël die het CIS steunt om bij te dragen aan de verzoening in het Joods-Palestijns conflict, door middel van scholing en bijvoorbeeld voedselprojecten.

Naast – en vooral dóór – deze twee kernwaarden van luisteren en dienen besteedt het CIS ook aandacht aan het getuigen van onze diepste motivatie: de liefde van de Messias Jezus, Die de bron is van ons handelen. Dat mogen we in Israël doen namens de kerken. Door meeleven, meebidden, mee geven en wellicht ook meegaan kan de kerk gestalte geven aan deze roeping. Graag denk ik mee over de manier waarop de ontmoeting met Israël nog meer gestalte kan krijgen in uw gemeente.’ <

Het CIS is een samenwerkingsverband tussen het christelijk-gereformeerde deputaatschap Kerk en Israël, de GZB en de Christelijke Hogeschool Ede, met als co-partner de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat van het CIS: cis@che.nl of 0318-696577, Annemieke de Bruin-Steitner. Zie verder onze website: www.centrumvoorisraelstudies.nl

Gecompleteerde Joden

Op woensdag 23 november jl. hield het Centrum voor Israëlstudies in Ede een conferentie om onze kennis van de Messiasbelijdende Joden te verdiepen, met speciale aandacht voor de Joodse feesten (incl. de sabbat). Er waren ongeveer 70 deelnemers. Een impressie van een intensieve kennismaking.

De grootste bijdrage aan de conferentie leverde dr. Richard Harvey, voorganger van een Messiaanse gemeente en docent aan een opleiding in Londen. Het is een belevens om hem te horen spreken! In zijn eerste lezing besprak hij allereerst hoe de Joodse feesten worden gekenmerkt door de vreugde in God, die als *gebod* aan het volk is voorgeschreven. Vervolgens gaf hij een heldere uiteenzetting over hoe het in de geschiedenis ging met mensen met een Joodse achtergrond die de keuze maakten voor het geloof in Jezus als de Messias. Vaak een bestaan tussen twee vuren: uitgestoten uit hun eigen kring, in christelijke kring steeds weer wantrouwen tegen uitingen van hun Joodse identiteit. De kerk heeft moeten leren om de plaats van Messiasbelijdende Joden in bijbels licht te plaatsen. Toen eens aan Harvey werd gevraagd of hij een bekeerde Jood was, antwoordde hij: nee, geen *bekeerde*, maar een (door Jezus) *gecompleteerde Jood*. Nog altijd is het aantal Messiaanse Joden helaas erg klein. Harvey typeerde hen daarom als ‘roepende stem in de woestijn’.

De feesten

In zijn tweede lezing ging Harvey in op de vraag of christenen zonder Joodse achtergrond de Joodse feesten kunnen meelevieren. Dit is voor hem geen vanzelfsprekendheid. Het kan zelfs een *oneerlijke* zaak

worden, wanneer er geen rekening wordt gehouden met bepaalde voorwaarden, zoals serieuze aandacht en respect voor de Joodse traditie en ook de inbedding van een viering in het geheel van een gemeenschap die deze viering draagt. Maar van de Joodse feesten kunnen alle christenen wel veel leren over de rijkdom van de bijbelse traditie. Daarvan liet Harvey ons iets proeven, vooral aan de hand van ‘Rosh ha Shanah’, het nieuwjaarsfeest. Hij belicht-

te de veelzijdigheid van dit ‘feest van de ramshoorn’ (Leviticus 23:24) met tien punten over de betekenis van het blazen van de ramshoorn, waaronder de herinnering aan de schepping, aan de Thora en de oproep tot inkeer. Levendig illustreerde Harvey zo hoe de viering van een nieuw jaar bij het Joodse volk een diepe betekenis heeft en ons leerpunten meegeeft voor onze viering van een nieuw jaar.

Workshops.

Levendig was ook de workshop over de Messiaans-Joodse huisgodsdienst waarin Harvey de deelnemers eerst hun eigen viering van de rustdag liet bespreken. Vervolgens liet hij iets zien van zijn persoonlijke viering van de sabbat. Met grote levendigheid werden we binnengeleid in het bijzondere, het feestelijke en ook de veelkleurige symboliek van de viering van de sabbat. In de overige workshops, geleid door anderen, werden onder meer de vieringen van christelijke feesten door christenen met en zonder Joodse achtergrond vergeleken. Verder een workshop waarin de Joodse feesten werden bekeken door de ogen van een kunstenaar en een workshop over de vraag hoe Messiaans-Joodse theologen denken over het vieren van Joodse feesten door niet-Joodse christenen.

Belangrijke punten

Er valt veel te leren van de Joodse feesten. Harvey maakte wel duidelijk niets te zien in een ‘verjoodsing’ van hen die geen Joodse achtergrond hebben. Dit geldt ook bij de viering van de feesten. Maar tegelijk pleitte hij er wel voor dat de christelijke kerk zich zo zal opstellen dat christenen met een Joodse achtergrond zich in de kerk altijd welkom voelen. Allemaal punten om blijvend te onthouden. <

Hoogtepunten in het Heilige Land

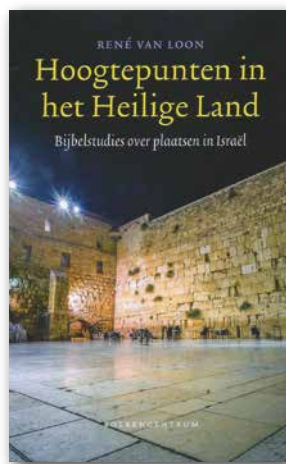
Vorig jaar verscheen er een boekje met bijbelstudies over plaatsen in Israël. Daarin beschrijft René van Loon, PKN-predikant te Rotterdam, twaalf plekken in het Heilige Land. Uiteraard gaat hij ook in op de bijbelse personen die er hebben geleefd, zoals Abraham, David, Elia, Jezus, Petrus en Paulus. Het is een leerzaam boekje geworden – leuk om te lezen in Nederland én in Israël!

Bij het boek hoort ook een website:

<http://hoogtepunteninhetheiligeland.nl>.

Op de site staat extra informatie met mooie foto's. Ook zijn er powerpointpresentaties gratis te downloaden en links naar andere sites te vinden. Al met al een compleet bijbelstudiepakket!

Achtereenvolgens beschrijft Van Loon de volgende plekken: de berg Karmel, Engedi, de vijver van Siloam en de Tempelberg (beide in Jeruzalem), Nazareth, de rivier de Jordaan, Kapernaüm, Jericho, de Olijfberg (Jeruzalem), Bethlehem, Jaffa en Caesarea. Van het uiterste noorden tot aan de Dode Zee in het zuiden, van de Jordaan tot aan de Middellandse Zee – allerlei plaatsen in het land Israël komen aan bod. Al lezend krijg je een helder beeld van de veelzijdigheid van het Heilige Land. Voor wie al eens in Israël is geweest, geeft dit boekje een

'feest van herkenning'. Voor wie er nog niet is geweest, wekt het verlangen om erheen te gaan en het met eigen ogen te zien!

In Engedi zochten David en zijn mannen hun toevlucht in de tijd dat koning Saul jacht op hen maakte (1 Sam.24). Deze oase in de woestijn heeft fris water, palmbomen en spelonken. Dat maakt het mogelijk om er te overleven. Maar wat veel belangrijker is: keer op keer laat de HEER zien dat Hij een God van bevrijding is. Telkens weer toont Hij dat Hij strijdt voor zijn gezalfde en zijn volk. In Engedi is meer dan eens gebleken dat de HEER een Helper is voor mensen in nood. Daarom ademt deze plek vertrouwen op Gods redding.

De vijver Siloam in Jeruzalem kent een lange bijbelse geschiedenis. Het is de plek

Lieuwejan van Dalen

waar het water van de Gihonbron uitkomt. Koning Hizkia liet er een watertunnel graven waardoor het water uit de bron naar de binnenstad vloeide. Zo waren de inwoners van Jeruzalem ook in tijden van belegering verzekerd van drinkwater. Geen wonder dat de vijver 'Siloam' genoemd werd: 'Uitgezonden'. Het water werd immers uit de bron gezonden naar de vijver. Het is geen toeval dat Jezus de blindgeborene (Joh.9:1-7) de aangebrachte modder op zijn ogen laat afwassen in Siloam – in de Uitgezondene. Het is een verwijzing naar de Messias die door de Vader is uitgezonden om de wereld te redden, zoals verwoord in Joh.3:17 (HSV): 'Want God heeft Zijn Zoon niet in de wereld (uit)gezonden opdat Hij de wereld zou veroordelen, maar opdat de wereld door Hem behouden zou worden.'

Wie dit boekje leest, leert de bijbelse plaatsen goed kennen en de bijbelse teksten beter begrijpen. Daarom alleen al: van harte aanbevolen! <

René van Loon

Hoogtepunten in het Heilige Land.

Bijbelstudies over plaatsen in Israël

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer
2016, 112 blz., € 11,90

Personalia

De samenstelling van het deputaatschap Kerk en Israël en van de redactie van *Verbonden* is sinds de generale synode gewijzigd. De predikanten Florimco van der Rhee en Kees van den Boogert traden terug, evenals penningmeester Herman van Braak. Ds. Rob van der Toorn schuift door van tweede naar eerste secretaris, ds. Arjan Fok-

Van den Boogert

Van Driel

kema is de nieuwe tweede secretaris. Piet Pruijssers, eerste penningmeester,

heeft Kees Hegi naast zich gekregen. Bart Wallet is nu adviseur van het deputaatschap. Ds. Van den Boogert heeft vele jaren deskundig en zorgvuldig de eindredactie van *Vrede over Israël* en *Verbonden* gevoerd. Nu Van den Boogert 70 jaar is geworden, legt hij dit werk neer. De redactie is blij dat hij graag bereid is zich voor *Verbonden* te blijven inzetten. Niels van Driel is de nieuwe eindredacteur.